పాడులోకం! పాడుమనుష్యులూ!

శ్రీ బలివాడ కాంతారావు

నీలకంఠం, తోడి గుమస్తా పెళ్లాం పోయినప్పుడు అన్నాడు "ఆరోజు వస్తే ఎవరూ ఆపలేరు. అయినా నివ్వింత యిదిగా ఉండటం బాగులేదు. చచ్చేవాళ్లతో మనం చచ్చిపోతామా?" పొరుగింటాయన పెద్దకొడుకు కళ్లుమూస్తే "చావంటే మాసినబట్టను వదలి కొత్తది వేసుకోవటమేగా! ఆత్మకు చావులేదని తెలుసుకోరేం?" అనుకున్నాడు. ఆవీధిలో ఒక యింటిలో వారంరోజుల వరకూ ఒక చావుకు మిగిలినవారు ఒకటేయేడుపు "చావుకు యేడ్చే మనం ముస్లింలు, క్రైస్తవులు కంటే యెంత వెనుకబడ్డాం!"

నీలకంఠం ఎంత తేలిగ్గా అన్నాడో, అనుకున్నాడో చావు గురించి అంత చులకనగా అభిప్రాయపడ్డాడు.

పాతికేళ్ల పరిచయంఉన్న భార్య గతించిందీ నాటికి. నీలకంఠంకు ఒక కాలువిరిగినట్లు, ఒక చెయ్యి తెగినట్లు, గుండె బీటలు దేరినట్లయింది.

చావు—భయం, భయంకరం—విషాదం! రోజంతా కడుపున నింపుకున్న దుఃఖాన్ని కటికచీకటిలో డాబామీద కన్నీటిగా కొంత కార్చాడు.

ఉండటానికి ఇల్లు సంపాదిస్తాననీ, భార్యకు పట్టుచీరలు కొంటానని, ఒంట నగలు నింపుతానని పెళ్ళయిన మొదట్లో అనుకోవటమేకాదు.—పెళ్లాంతో చెప్పాడు కూడాను. చెప్పటమే కాదు ప్రయత్నించాడు. ఆ ప్రయత్నం ఊహాలోనే జరిగింది. "అదృష్టం ఉంటే అవేవస్తాయ్" అని ఆమె అన్ననాడు నవ్వుకున్నాడు.

తొమ్మిది మాసాలు నిండేవరకు తనకు ఎవరైనా ఒకటే అనుకున్నా, కూతురుపుట్టగానే "ఇంటికి లక్ష్మీకళ" — ఉత్సాహంతో ఊగులాడాడు. ఆ కూతురుకు వీణ నేర్పిస్తాననీ, విద్యల సరస్వతి చేస్తాననీ యెగిరాడు.

"దానిరాత ఎలావుందో? అప్పుడే ఎందుకనుకోవాలి" అన్న భార్యమీద చిరాకుపడ్డాడు. రాత—రాత—మనుష్యులు సోమరులవటానికి, చేతకాని వాళ్ళవటానికీ ఈ పిచ్చి అంటుకుంటుందని అభిప్రాయం వెలిబుచ్చాడు.

ఈ కూతురుపెళ్ళి ఘనంగా చెయ్యాలనీ, గొప్ప ఆఫీసరు అల్లుడవ్వాలనీ, అనుకున్నాడు. అందుకు సర్వప్రయత్నాలు మనోభావాలతో చేశాడు.

ఒక కూతురు ఒక కొడుకైతే చాలు హాయిగా వుంటుందనుకుంటే రెండో సంతానం కూతురే!

మూడోసారి తప్పక కొడుకే అనుకున్నాడు. దేవునియొక్క నిజాయితీ చూదామని భార్యతోపాటు తనూ ఒకటి రెండుసార్లు ఉపవాసమున్నాడు. శివాలయానికి వెళ్లాడు. కొడుకని కలలుగన్నాడు. కొడుకు చదు వెలావుండాలో వూహించుకున్నాడు. ఒకరిద్దరితో యీసారి కొడుకుతప్పదని చెప్పుకున్నాడు. కొడుక్కీ తనకూ మధ్య యెలాంటి తగాదాలు ఉండవనీ, తను రిటైరై కొడుకువల్ల సుఖపడతానని తలచాడు. కానీ యీసారీ కూతురే! ఆ నిముషంనుంచీ దేవునిమీద భక్తి గౌరవాలు తగ్గాయి. పూజలు పురస్కారాలు బూటకం అనుకున్నాడు.

మూడోపిల్లకు తల్లి ఎంతో గర్వంగా ముగ్గురు పేరంటాళ్ల పేర్లు కలిపి "వెంకట సీతామహాలక్ష్మి" అని పేరుపెట్టింది. నీలకంఠం ఈ సన్యాసి ఎక్కడ పుట్టిపోయిందని సన్యాసమ్మ అని పిలిచేవాడు. చివరకు ఆపేరే నిల్చిపోయింది.

పిల్ల యెప్పుడూ యేడుపే. నీలకంఠంకు ఎంతో చిరాకెత్తేది. చస్తే పీడాపోయేదని ఆలోచించినా అలా ఆలోచించటం పాపమని మళ్లీ సర్దుకొనేవాడు.

సన్యాసమ్మ ఫష్టుఫారం చదువుతో చాలించమంటే యేడ్చి యేడ్చి ఒకరోజు అన్నంకూడా మానివేసింది. భార్య "పోనీ దాని సరదా యెందుకు చంపాలని" బ్రతిమాలటంవల్ల థర్డుఫారంవరకూ వూరుకున్నాడు.

తనకు ఆడవాళ్ళ చదువుగురించి నిశ్చితమైన అభిప్రాయం యీనాటికీ లేదు. ఏమైనా యీనాటి చదువులు ఆడవాళ్ళకి పనికిరావని మాత్రం నిష్కర్షగా చెప్పగలడు. సీత, సావిత్రి, శకుంతల నేర్చిన చదువులాంటిది తన అమ్మాయిలకుకూడా చెప్పించాలని, అదే అసలైన చదువని తన అభిప్రాయం. ఆ సిలబసు చెప్పమంటే చెప్పలేదు. చాలామంది చదువుకున్న అమ్మాయిలు పెళ్ళిచేసుకోకపోవడమో, పెళ్ళిచేసుకున్నా మొగుడు చెప్పినట్లు వుండకపోవటం, డొంక తిరుగుళ్లు తిరగటం, గర్వం అహంభావంతో ఎగిరిపోవటం—యిలా యెన్ని దృష్టాంతాలైనా తన వాదనను బలపరచుకోడానికి చెప్తాడు. ఎవరైనా "నీ చిన్నమ్మాయిని యెందుకు చదివిస్తున్నా"వంటే తనకు తెగకోపం వచ్చేది. వాళ్లా ప్రశ్న వేశారని కాదు. ఆ అమ్మాయంటేనే కోపం.

సన్యాసమ్మ యిక చదవటం కల్లోమాట. ఏడుపు యిక పని చెయ్యలేదు. నాన్నజీతం భద్రంగా అమ్మపెట్టెలో పెట్టడం చూసింది. ఆ మరుచటిరోజు యింట్లో పెద్దరభస జరిగింది. "సరే! మరేం చేస్తాం. పోనీ చదవనియ్యండ"న్న పెళ్ళాంమీద నిజంగా ఈ

ఒక్కసారే కోపంవచ్చింది. దొంగతనంచేసి స్కూలుజీతం కట్టిన కూతుర్ని సమర్థించినందుకు భార్యమీదకు యెగిరిపడ్డాడు.

తరవాత తనేదో తప్పుచేశాననుకున్నాడు. భార్యకు తనిచ్చిన వాగ్దానాలు జ్ఞాపకానికొచ్చాయి. అందులో నెయ్యొకటైనా తను తీర్చడంలేదు. అయినా ఆమె తనని కనిపెట్టుకొనివుంది. అప్పుడప్పుడూ తను దురదృష్టవంతుడనని అసమర్థుడనని తనభార్య సమర్థురాలనుకోవటం తనకు సరదా!

"ఏమీ అనుకోవద్దని" అన్నాడు.

"మీరైనా అనకపోతే యింకెవరంటారని" నవ్వుతూ అంది.

అలాంటి భార్య యీనాడు చచ్చిపోయింది.

కొడుకు కావాలన్న ఆశ...ఆరాటమై...నిరాశై...చివరకు కూతుర్లు యెదుగుతుంటే మంచి పెద్ద హోదాలోవున్న అల్లుళ్లు కావాలన్న కోర్కె హెచ్చయింది.

ఈ కోర్కె తీర్చుకోవాలనే ఆరాటంలో—

సంఘం పాడైపోయిందనుకున్నాడు. కట్నాలు రక్తంపిండినట్లు పిండుతున్నారు. ఆడపిల్లలుండటం నేరం! ఉదాహరణలుగా యెన్ని కుటుంబాలనో వేలెత్తిచూపిస్తాడు. చాలాసంబంధాలున్నాయని తెలుసు. అవెందుకో తనకు నచ్చవనుకుంటాడు. వాళ్ళతో తనకు పొత్తు కుదరదు. మంచి మనసుకలవాళ్లయితే ముందుకే వచ్చేవారు!

ముఖ్యంగా తన పెద్దకూతురు పెళ్ళే మనసులో యిరవైనాలుగ్గంటలూ వుండేది. ఆమెను ఒక చక్రవర్తికిచ్చినా తన ఋణం తీరదు. ఆకూతురు కడుపులో ఉన్నప్పటినుంచీ గర్వించాడు. రాను రాను పలవరించాడు, రోడ్డుమీద యెవరైనా అందమైన కుర్రాడు కనిపిస్తే తేరిజూచేవాడు. ఒక్కొక్కసారి నా కూతురికి తగినవాడీ లోకంలో లేడేమో అనిపించేది. అందంఉంటే గుణం పూజ్యం. గుణం వుంటే అందం తక్కువ.!

ఒక్కొక్కసారి అనుకొనేవాడు "ఈ కుర్రాడు చాలా మంచివాడు. కట్నంలేకుండా పెళ్లిచేసుకోవాలని పట్టుదల. కానీ తండ్రి వేలమీద ఉన్నాడు. ఈ సంఘర్షణలో పాపం నలిగిపోతున్నాడ"ని విచారించేవాడు.

ఇంకోముసలాయనని చూసి "ఈయన రెండువేపులా ఖర్చులు భరించుకొని వున్న ఒక్క కొడుకును పేదింటి పిల్లనిచ్చి పెళ్ళిచేద్దామనుకుంటున్నాడు గానీ పెళ్లాం కొడుకు కాదంటున్నారు." "ఉద్యోగం అయ్యాక గానీ, పెళ్ళిచేసుకోనని" చెప్పేవాళ్ళు చాల మంది తన వూహకు వచ్చేవారు. ఈ ఊహలో వచ్చినవాళ్లలో పెళ్లయినవాళ్లు, పిల్లలున్నవాళ్ళు కూడా వుండేవారు.

తన వూహ ఒక్కసారే నిజమైంది. బాగా డబ్బున్నవాళ్ళే. ఆ అబ్బాయిని చూడగానే కమ్యూనిష్టనుకున్నాడు. అక్షరాలా నిజమైంది. ఆ తండ్రి ఆ కొడుకుకోసం పడ్డఆరాటం! తండ్రినే దొంగలా చూస్తాడేం ఆ కొడుకు? నీలకంఠం తనకు ఆ కుర్రాడు అల్లుడు కాకూడ దనుకున్నా రెండురోజులవరకు విచారించాడు. ఈ లోకంలో ప్రజలు యెందుకు యిన్నిపార్టీలుగా విడిపోతారో తనకు అర్థంకాలేదు. తనకు మొదటినుంచి యిప్పటికి ఒకటే దృక్పథం. తను ఆరోజుల్లో ఖద్దరుకట్టాలనీ, సత్యాగ్రహం చెయ్యాలనీ, జైలుకు వెళ్లాలనీ, త్యాగపురుషు డవ్వాలనీ ఎంతో వుబలాటపడ్డాడు. ఏదీజరగలేదు కాని తనకు కమ్యూనిజమంటే పూర్తిగా తెలియకపోయినా మనిషిని కమ్చీతోకొట్టి పనిచెయ్యిస్తుందని అసహ్యంగా చూస్తాడు.

అయినా యీ ప్రజలు ఒకరికొకరు అసహ్యించుకోవటం తనకుగిట్టదు. తన చిన్నకూతురుమీద తనకు అసహ్యం అంటే ఒప్పుకోడు. కూతురంటే అభిమానమే, కూతురు గుణాలంటే నచ్చవు కాని. ఈ లోకంలో ఎవరికితగ్గ కష్టాలు వాళ్లకి ఉన్నాయి. డబ్బుకోసం ఒకతెగ కష్టపడితే, మానసికంగా మరికొందరు బాధపడతారు—అంతే భేదమని చెప్తాడు.

అల్లుళ్లకోసం ప్రయత్నించింది తక్కువ—ఆలోచించింది యెక్కువ. మనసులో బాధపడింది బ్రహ్మాండం!

ఆఫీసులో తను డబ్బు రాబట్టుకోగలసీటులోనే ఉండేవాడు. ఈ కూతుర్ల పెళ్ళి ఒక్కొక్కసారి మనసును ఆ విషయంవేపు త్రిప్పేది. ఎంతోమంది పుచ్చుకుంటున్నారు కదా తను ఎందుకు పుచ్చుకోకూడదని పొరపాటున అనుకున్నాడు. పనిఅయ్యేవరకు బ్రతిమాలి డబ్బు చేతపెట్టారు తరువాత శాపాలుకురిపిస్తారు. అంతే కాకుండా డబ్బు పుచ్చుకుంటే తన్ను తనే తిట్టుకోవాలి; అనుమానించాలి. లోకం యెన్నికైన మనిషని అనదు. దొంగని చూపించినట్లు వ్రేలుతో చూపిస్తుంది. తను వుత్తి గాలిబుట్టవలె తేలిపోతాడు. లంచాలు పుచ్చుకున్న తోడి గుమస్తా పెళ్లాం చచ్చిపోయిందే! తనలా చేస్తే తన పెళ్లాం పోతుంది. వద్దువద్దని వందసార్లు అనుకున్నాడు. ఈ బ్రతుకే చాలు...ఈ పెళ్లామే మహాలక్ష్మి!

పెద్దకట్నం యెరచూపలేని తను పెద్దకూతురు పెళ్ళినాడు ఎంత బాధపడ్డాడు! ఈ సంఘంమీద యెంతగా యేడ్చాడో. తను అనుకున్నదల్లా జ్ఞప్తికివచ్చి గుండె పగిలిపోయింది. అందం నెమ్మది, అభరణాలుగాగల యీ కూతుర్ని ముందూ వెనుక యెవరూ లేని తనలాంటి గుమస్తాకే యిచ్చాడు!

ఈ పెళ్ళయినా తను యేవగించుకున్న పెళ్లాం పిసినారితనం వల్లనే జరిగింది!

. గుండెలో పుండు యింకా మానలేదు గునపాం పోటులా తగిలింది. విద్యల సరస్వతిగా వీణావాణిగా యింకా వూహలో నిలిచిన కూతురు విధవై కూర్చుంది! దేవుడు గుడ్డివాడని యేడ్చాడు:

విధవావివాహాలంటే తనకు ప్రీతి. వీరేశలింగంగారంటే భక్తి. ఎవరైనా అలాంటి వివాహాలు చేశారంటే ముచ్చటపడతాడు. కానీ తనకూతురుకు మళ్ళీ పెళ్ళిచెయ్యటమంటే గిట్టనిపని!

ఆడవాళ్ళు పవిత్రులనీ వాళ్ళ పాతివ్రత్యమే మన సంఘాన్ని సాంప్రదాయాల్ని యీ దొరలు రాజ్యం చేసినా నిలిపిందనీ తన గట్టినమ్మకం. తన భార్య ఎప్పుడూ నాకిదికావాలని అది కావాలని కోరలేదు. తనమాటకు యెదురాడలేదు. బాధపడటానికి జంకలేదు. అన్నిటికీ తల ఒగ్గింది ఈ నరకాన్ని స్వర్గం చేసుకుంది.

అచ్చంగా ఆమెలానే కూతుర్లూ వుండాలని కాంక్షించాడు నీలకంఠం. అందుకే మొదటి యిద్దరుకూతుర్లంటే తనకు తెగ అభిమానం. భార్యకు వీళ్ళకు తేడా—భార్య ఉత్తరం వ్రాయలేదు—వీళ్లిద్దరు వ్రాయగలరు.

ఇన్నికష్టాలూ పంచుకున్న భార్య పోయింది. ఆలోచించాడు ఆమెతో వున్న కాలమంతా నెమరువేసుకున్నాడు. ఏకాకిగా యేడ్చాడు. ఆ వయసులో వాళ్ళెవరూ అంతగా యేడవనట్లు యేడ్చాడు. అంతేకాదు ఆభార్య చివరి ఘడియలు జ్ఞప్తికివస్తే యీ పాతికేళ్ళూ దగ్గరగావున్నవాడు ఆమెకు దూరమైనట్లు అనిపించేది. ఆ ఆలోచనరాకుండా వుండాలని ప్రయత్నించేవాడు.

"ఆమె స్వంతలాభం చూసుకుంది. ఆమె జీవితంలో ఒక్కసారే—అదీ చనిపోయేముందు" — నీలకంఠం దృష్టిలో! యింత కల్లోలంగా వున్న యింటెనిచూసి ఎలా విడిచివెళ్ళింది? పుణ్యస్త్రీ చావురావాలని కోరుకుందే? ఏమిటో పిచ్చి! అంతమంచిమనిషి యేంకోరుకుంటే అది రాదూ? భార్య యింకా బ్రతుకుతానని కోరుకుంటే నీలకంఠం దృష్టిలో బ్రతికేదే!

ఆమెతో ఇల్లు సంపాదిస్తానన్నాడు. ఆమె అద్దెయింటిలోనే చనిపోయింది. ఒంట నగలు నింపుతానన్నాడు. మంగళసూత్రంతోనే మాయమైపోయింది. పట్టుచీరలు కొంటానన్నాడు మాసిన బట్టలతోనే చనిపోయింది! అయినా ఆమె యివేవీ లేకపోయినా "నాకేం లోటు" అంటుండేది!

ఇదే తలపుకువచ్చి మరీ కళ్ళు నులుపుకున్నాడు!

ఇటు మనసులో మూలుగుతూ అటు పెద్దమ్మాయిలిద్దరువేపు చూస్తుంటే గుండె తరుక్కుపోయేది!

ఇద్దరూ ఆతల్లిని తల్చుకొని యేడుస్తారు. వాళ్ళని తను ఓదార్చాలనుకున్నా ఓదార్చలేడు! తను అసమర్థుడని అనుకోవటం కన్నా లోకం తనకు అన్యాయంచేసిందని ఎవరితోనూ చెప్పుకోలేకపోతున్నాడు. తన ప్రస్తుత పరిస్థితులలో రెండో అమ్మాయి పెళ్ళి వూహించడానికైనా వీలులేనిదని స్ఫురించింది.

అంత నమ్రతతో బతికిన యిల్లాలికి తను యెంతైనా ఋణపడియున్నాడు. ఆ ఋణం తీర్చుకోడానికీ కార్యానికీ మాసికాలకు రూపాయికు నెలకూ అణా వడ్డీలకు అప్పు వాడటానికి జంకలేదు. ఒక మిత్రునిదయవల్ల ఒక షావుకారుదగ్గర యెటువంటి హామీ లేకుండా యీ మూడువందల చిల్లర దొరకింది! అలా దొరకిందీ అంటే ఆ భార్య మంచితనమే అనుకున్నాడు.

నెలనాడు ఇరవైరూపాయిలు వడ్డీ కట్టాడేకాని మనసు భయంతో నిండిపోయింది. అన్నమాట నిలపటం తనవిధి. తను గంజి తాగైనా అప్పు దీర్చాలి అని అనుకున్నాడు — ఆ విషయం అహోరాత్రాలు ఆలోచించేవాడు.

ఈ ఆలోచనతో నీరసించటం అలావుంచి, చిన్నకూతురొక సమస్య తెచ్చిపెట్టింది. తల్లిపోతే బెంగపెట్టుకొని కుమిలిపోవలసింది! నిజానికి ఆతల్లి మిగతా యిద్దరికన్నా, యీ చిన్నకూతుర్నే బాగా చూసింది. వాళ్ళలా యీ కూతురు క్రుంగిపోకపోవటంచూసి యెంత కృతఘ్నురాలని అసహ్యపడ్డాడు!

ఇంటరులో చేరుతానని పట్టుబడితే తను పట్టలేనికోపంతో మాటాడలేక పల్లు పటపటలాడించాడు. స్నేహితురాళ్ళు సహాయం చేస్తామంటున్నారు. మీరేమీ అడ్డుపెట్టకండి అంటే వెటకారంతో యీసడింపుమాటలాడాడు. దీనితో కూతురు యింట్లో మిగతా యిద్దరిలా దేవతా విగ్రహంలా పవిత్రంగా వుంటుందనుకున్నాడు.

సన్యాసమ్మ యింటరులో చేరింది! ఎప్పుడూ లేనిది నీలకంఠం కళ్ళు తడుపుకొని తన కోపాన్ని దుఃఖంతో మిళితంచేసి మిగతా కూతుళ్ళదగ్గర వెళ్ళగక్కాడు. భార్య ప్రయత్నం లేకుండానే జ్ఞాపకం వచ్చింది.

కాలేజీనుంచి ఇంటికి వచ్చిన చెల్లెలిని యిద్దరూ మందలించారు. నాన్న కష్టాన్ని చెప్పారు!

సన్యాసమ్మ తననుకాదన్నట్లుగావూరుకొని మళ్ళీ స్కూలుకు వెళిపోతూ అంది! "నాన్నకా దొంగతనం ఎందుకు? నన్నేమైనా అనాలనివుంటే నా యెదురుగా అనకూడదేం?"

అసలు మనసంఘంలో యేయింటిలోనూ జరగనిపని జరిగిందని నీలకంఠం బాధపడ్డాడు!

దాని ప్రతిఫలం ఆ మరుచటినెల తను వూహించినట్లే కనపడింది. ప్రయివేట్లు కూతురు చెప్పటం చూశాడు. ఒకనాడు ఆఫీసునుంచి వస్తూ గోడలమీద రాతలుచూసి కళ్ళు పొడుచుకోవాలనుకున్నాడు. తనపెళ్లాన్ని తలుచుకొని మనసు నింపుగా దుఃఖాన్ని నింపుకున్నాడు. ఆకోపంతో వచ్చి "చూడండమ్మా! మీ చెల్లెలు పేరు గోడ లెక్కిందే! కర్మ! కర్మ!" అంటూ తల బాదుకున్నాడు.

ఇద్దరు కూతుళ్ల కళ్ళల్లో నీటి పర్యంతం వచ్చింది. రెండో అమ్మాయి ధైర్యంచేసుకొని చెల్లెల్ని మందలించింది.

"ఎవరో తెలితక్కువవెధవలైతే నేనెందుకు బాధ పడాలి! రాయటమే కాదు — పేపర్లుకూడా పంచి పెట్టనీ" అంది. ఈమాటలు ఒకచెవిని వింటున్న తండ్రికి ఒళ్ళంతా జరజరలాడింది.

ఇంకోనెలలో కూతురు జోడు వేసుకోవటం చూశాడు. మడమలు కొద్దిగా ఎత్తుగా ఉన్నాయ్. ఏదో బ్రహ్మాండం బద్దలైనట్లనిపించింది. అది మన సంస్కారానికి తగనిదనిపించింది. ముఖమెత్తుకొని ఠీవిగా నడిచే ఆడవాళ్లని గౌరవించటం తను నేర్చుకోలేదు. ఇన్నాళ్లూ ఆగాడు, కూతురు ఒకనాడైనా ఒకకానీ అడుగుతుందేమో యని. అడగకపోవటంతో తను యింటికి పెద్దననే విషయాన్ని గమనించలేదని యేవగించుకున్నాడు. చిన్నకూతురికి ముఖం చూపించడమన్నా ఆమెతో మాట్లాడడమన్నా అసహ్యమైన పని—తనమనసు ససేమిరా ఒప్పుకోలేదు. దీనికింకో కారణంకూడా వుంది. ఆ వీథిలోనే కొందరు కాలేజీకుర్రాళ్లున్నారు. ఒకనెల అవసరానికి ఒకకుర్రాడ్ని అడిగి అప్పుతీసుకుందని తెలిసిపోయింది.

ఆకుర్రాళ్ళంటే తనకు అసహ్యం. వాళ్లు తన పిల్లలకోసం చప్పరిస్తుంటారని! అలాంటి తెగలో వాడిని అడిగింది!

ఈ కోపం ఉంచుకోడానికి మనసులో చోటులేక వెళ్ళగక్కాడు. "ఆడవాళ్ళ ప్రతిచిన్న విషయంలో మగవాళ్ళు మహా తెలిసినట్లు జోక్యం చేసుకోవటం అంత మంచిపని కాదక్కా! ఆడవాళ్లబుర్రల్లో మట్టిలేదుగా. ప్రతీదానికీ నాన్న మీదనే ఆధారపడమంటావ్ ? కన్నందుకు కడుపునిండా తిండి పెట్టున్నారు చాలదా ?"

ఈ సమాధానంతో యిద్దరూ నోరు మూసుకున్నారు.

సన్యాసమ్మకు చదువిచ్చిన సంస్కారం నడకలోనూ, వేషభాషల్లోనూ కనిపిస్తునే వుంది. అందమైన ఆ ముఖానికి మెరుగుపెట్టేం దీచదువు. మాటల్లో ముత్యాలు రాలతాయి. నవ్వకుండానే కూదాన్ని గోలిపే ముఖం చిరునగవు వెలబోస్తే చూచేవాళ్ళు చాలసేపటివరకూ, ఆ ముఖాన్ని మనసునుండి తుడిచి వెయ్యలేరు. యౌవనం ప్రతిఅవయవంలోనికి చొచ్చుకొనిపోయి విజృంభించింది!

ఇలాంటికూతుర్ని తను ఎంత స్వేచ్ఛగా విడిచిపెట్టాడు? లోకం ఏమనుకుంటుంది ? ఆమెకు చిన్ననాడు వచ్చిన జబ్బులు కూడా తలపుకు వచ్చాయి. అనుకోకుండానే డాక్టరుని ఎందుకు పెట్టానని తికమకపడ్డాడు.

ఈ కూతురు మనస్సుకు యిచ్చేఆవేదనతోబాటు అటు డబ్బుకు కూడా చిక్కులుపడుతున్నాడు. ఇదివరకు ఒకరిదగ్గరకు వెళ్ళి చేయిచాపే అవసరం తనభార్య కలగనివ్వలేదు. ఇప్పుడు తెచ్చిన డబ్బు ఖర్చుపెట్టడంకూడా తనకు తెలీయటం లేదు. తను ఒకసారి హెచ్చు ఖర్చు పెట్టేస్తున్నానని, యింకోసారి పిసినారినైపోతున్నానని అనుకున్నా తనకు యెన్నడూ లేనిది డబ్బున్నవాళ్ళ ఖర్చులతో తన ఖర్చులు వాళ్ల నిజాయితీతో తన నిజాయితీ వాళ్ళ కష్టాలతో తన కష్టాలు పోల్చుకోవటం అలవాటయ్యింది. ముఖ్యంగా నెలకు వడ్డీ కట్టిననాడు మనస్సెంతో అటమటించి పోయేది. ఆ బాధతో ఎందరో తనలాంటి గుమస్తాల గురించి కుటుంబాలగూర్చి కడుపు సొదతో అటమటించే అడుక్కొనేవాళ్ల విషయం ఆలోచించేవాడు. ఆ రాత్రంతా నిద్దర వుండేది కాదు. రష్యాలో అంతా ప్రభుత్వమే చూస్తుందట—మన దేశంలో అలాంటి ప్రభుత్వంలేదే అనిపించేది. మిగతా డబ్బు యింట్లో చాలక యే స్నేహితుడినో అడిగితే వాడు, లేదన్నప్పుడు మెడకు వురిపోసుకోవాలన్నంతగా మనస్సు చచ్చిపోయేది.

రానురాను ఆర్థికంగా కష్టం వూహించటమే కాకుండా అనుభవించటం జరుగతోంది. రోజుకు రోజు మనిషి బెంగతో నీరశించిపోతున్నాడు. తనెందుకా అప్పతీర్చాలనికూడా ఆలోచించక పోలేదు. మధ్యను ఒక్కడ్ని పెట్టాడే—అందులో ఆడబ్బు భార్యకోసం వినియోగించాడే—మాటపోదూ?

తనకు యిదివరకులా దృఢంగా వుండే నమ్మకాలుకూడ చెదరజొచ్చినయ్. నిజాయితీ యేమిటనుకున్నాడు. తన తహశీల్దారు రెండు కుక్కలను పెంచుతున్నాడే—తన హెడ్‌గుమస్తా స్వంత మేడలో ఉంటున్నాడు? తనకు తెలిసిన వాళ్లల్లో నిజాయితీగా ఉన్న వాళ్ళెవరూ కనపడలేదు. తనలా బాధపడ్డ వాళ్ళెవరూ లేరు. తను నిజాయితీగా ఉండిమాత్రం ఏం సుఖపడ్డాడు? తన పెళ్లామా పోయింది. తనకూతురా విధవైంది—తనకా మగసంతానం లేదు. ఆడపిల్లలు కన్నందుకు బాధ్యత తీర్చుకోలేకపోయాడు.

ఇదే నిశ్చయానికివచ్చి తనకు డబ్బిచ్చేవాళ్ళెవరూ అగపడలేదు. ప్రతిదానికీ మీదనున్న వాళ్ళే తడుముకుంటుంటే తనవరకూ వచ్చేదేమిటి? బేడకూ పావలాకు కక్కుర్తిపడే బదులు వూరుకుంటే ఉత్తమం. డబ్బున్నవాళ్లు మరింత పెరగడానికి, పేదవాళ్లమీద సవారీ నిజంగా చేస్తారని—వాళ్ల మానసిక బాధలకి ఈ సవారీ సరిగ్గా చెయ్యలేకపోయామనేదే కారణమని తోచింది. ఇన్ని పార్టీలుగా ప్రజలు విడిపోవటంలో బేసబబు యేమీలేదనిపించింది. సుఖంలేనిది ప్రజలంతా ఒకతాటిని ఎలా నడుస్తారు? కొందరి కడుపులు మాడుతుంటే మరికొందరి కడుపులునింపుగా ఉంటాయ్ – కొందర్ని చూసి మరికొందరు అసహ్యించుకుంటారు—ఒకరి నీడ ఇంకొకరు చూడలేరు. పేపర్లలో పెద్దపెద్ద వాళ్లు ప్రపంచశ్రేయో ప్రభుత్వమనీ ప్రజాప్రభుత్వమనీ—ఇలా పెద్దగా యిచ్చే ఉపన్యాసాలు చూస్తుంటే ఇదివరలా తను యిప్పుడు ఆసక్తి చూపించలేక పోతున్నాడు. సంస్కృతి గురించి ఎవరైనా మాటాడితే ఇదివరలా చెవియొగ్గలేకపోతున్నాడు. ఆకలితో ఉన్న కడుపుకి అన్నమే సంస్కృతి—బాధపడే మనిషికి సుఖమే సంస్కృతి—ఈ సుఖం కమ్యూనిజంలో వస్తుందని విన్నాడు. దానిగురించి కొంత తెలుసుకున్నాడు. ఎలక్షన్‌లో ఆ పార్టీకే ఓటువేశాడు. రాజకీయచైతన్యం లేకండా బ్రతకకూడదని తోచిందతనకి. తను రిటైరయ్యేలోగా ఈ దేశంలో అంతా ప్రభుత్వం చూసుకొనే పరిస్థితివస్తే ఎంత అదృష్టం అనుకున్నాడు.

ఈ డబ్బువిషయంలో తప్ప మిగతావిషయాల్లో రష్యా సాధించిన అభ్యుదయాన్ని తనుకోరలేదు. రష్యాలో స్త్రీలు గద్దెక్కి మాటాడతారు, సైకిళ్ళు తొక్కుతారు. విమానాలు నడుపుతారు. మొగాళ్లతో సరిసమానంగా ఉంటారు—వాళ్లపనిని పంచుకుంటారు; అది ఈ దేశానికి పనికిరాదని నీలకంఠం నిశ్చితాభిప్రాయం. మన బతుకులు వేరు యేమైనా మన జీవితాశయం వేరు, ప్రపంచంలో మన మతానికి ఒక విశిష్టమైనస్థానం, మనకు గొప్ప సాంప్రదాయాలు వున్నాయి. ఆడది పూజింపదగ్గ పవిత్రవస్తువు. వాళ్ళు గృహలక్ష్ములు. భర్తయందు గౌరవం – నవ్వుతూనే కష్టాలు అనుభవించే సహనంగల వాళ్లీ దేశపుస్త్రీలు!

ఆర్థిక సమ్మంధమైన ఆశయాల్లో మార్పువచ్చినా, నీలకంఠం నిజస్వరూపం ఆట్టే మారలేదు. అంచేతనే తనకూ, చిన్నకూతురుకూ, తగాదావచ్చింది.

ఈసారి అనుకోకుండానే కూతురుమీద విజృంభించాడు—సన్యాసమ్మ వెంటనే జవాబు చెప్పకుండా తరవాత, తండ్రికి వినిపించేటట్లు పెద్దక్కతో అంది "అభ్యుదయం అనేవాళ్లే అలా తీసుకుంటే నేనేం చేస్తాను! మనుషుల నాలుకకు హృదయానికి పోలిక లేదెప్పుడూ. వాళ్లని నాన్న పెద్దమనుష్యులుగా భావించడమెందుకో?"

ఈ రకమైన మాటలు తనకు మరింత వెర్రెత్తించాయ్. ఏం లేకపోతే లోకం వూరికే అనదు. తనకూతురు, ఆ డిమాన్ స్ట్రేటరు వలలో చిక్కుకుందనే దృఢమైన వూహ తనకు వూరుకోనియ్యలేదు. కాలేజీ కుర్రాళ్లు తనను చూసి అనలేదే! వాళ్లు దారంట పోతూ అనుకుంటుంటే తను విన్నాడు; కూతుర్ని రేపట్నించీ కాలేజీకి వెళ్లొద్దన్నాడు.

"చాల్లెద్దూ యీ చదువు" అంది రెండో అక్క. సన్యాసమ్మ నెమ్మదిగా "నాకు తెలుసు. చదువుకుంటే ఆడదాని శీలం చెడుతుందని యీరకంవాళ్ల వుద్దేశం! అమాయకురాలిగా కనపడని ఆడదాన్ని గౌరవించలేని వాళ్ళు ఆత్మవంచన చేసుకుంటున్నారు. అందుకే యేమైనా అంటారు. ఆ డిమాన్ స్ట్రేటరుకు జబాబు చెప్పకండా వుంటే యెంతగర్వం అనేవాళ్లూ లేకపోరు!"

ఇంకా కూతురు చలించకండా కళ్లలో నీరులేకుండా మాటాడటం నీలకంఠం కోపం రెట్టింపు కాడానికి ఆధారమైంది. ఇంక యిల్లు కదలితే కాలువిరగగొట్టానని అరిచాడు. కళ్లలో కోపం నీటిని గిరగిర త్రిప్పింది. ఎవరినైనా క్షమించగలడు కాని శీలంలేని ఆడదాన్ని క్షమించలేడు. నేను చదువు మాననని కూతురు వెంటనే జబాబు చెప్పటంతో పల్లు పటపట కొరుక్కున్నాడు. పెదాలు కరచుకున్నాడు. ఈ కూతురు ఎవరితోనో లేచిపోయి తను వురి పోసుకోనేటట్లు చేస్తుందనుకున్నాడు.

ద్విగుణీకృతమైన కోపముతో సిగ్గుదెచ్చుకోమని యింకా నానామాటలూ అన్నా సన్యాసమ్మ అక్కడనుంచి జబాబివ్వకండా కదలిపోయింది, యిద్దరు అక్కలూ నాన్న కాళ్లమీదపడి క్షమాపణ కోరుకో అన్నట్లుగా చూస్తుంటే చివరకు నెమ్మదిగా అంది "చస్తానుగానీ......"

ఈమాట స్ఫుటంగా చెవులోపడగానే నీలకంఠం మనస్సు అదోలా అయిపోయింది. ఆరాత్రి పడుకుందామన్నా ఈమాటే మనస్సులోనుంచి కదల్లేదు. తెల్లారి లేవగానే చావు మనసులో తిరిగింది, గబగబ అద్దంలో చూసుకున్నాడు, తనెంతగా చిక్కిపోయాడు? నిజంగా సగానికి సగమయ్యాడు. బలంలేనిది బ్రతుకేమిటి? తను అప్పులతోనే క్రుంగిపోతున్నానని ఆ వడ్డీలు పుచ్చుకొనేవాళ్ళు తనని పిప్పిచేస్తున్నారని, వాళ్ళెందుకు తను పోషించాలని యిలా యెంతో వూహించటం జరిగింది.

ఆవేళ పేపర్లో చావుగురించి పడిన వార్త చదవటానికి జంకాడు. ఆ మరుచటిరోజు యేదో శవం వెళిపోతుంటే తల దించి ప్రక్కరోడ్డుగుండా వెళ్లిపోయాడు.

చిన్నకూతురుని చూస్తే తనకేదో భయం ఆవరించింది. ఆమెను ఒక అసహ్యపుముద్దగా పరిగణించాడు. ఈరోజుల్లో యెంత ఆలోచించకూడదనుకున్నా మనసులో ఆ చావువిషయమే తిరుగుతోంది. రోజుకు రోజు ఆ భయం పోతోందని అనుకోవాలనుకున్నా అది హెచ్చు అవుతోంది.

అబ్బబ్బ! ఏమిటే యింత పిరికి! అనుకున్నా—అమ్మో! నేను యిలా యెండిపోయానే యే నిమిషంలో ఒంటికేమొస్తుందోనన్న భయం ఈ అప్పుల భయంతోపాటు నరాలన్నిటినీ పీకేస్తోంది!

తను చిన్న దగ్గు దగ్గినా, చిన్న రొంప చేసినా పెద్దకూతుళ్లిద్దరివేపు జాలిగా చూసేవాడు. ఒకనాటి రాత్రంతా వాళ్ళిద్దరి గురించే ఆలోచించాడు. ఆరాత్రి తను త్వరగా చచ్చిపోతానన్న అనుమానమే తన్నలా క్రుంగదీసింది!

ఆ మరుచటిరోజునుంచీ తను శ్రమపడకుండావుంటే బ్రతుకుతానని అనుకున్నా శ్రమపడుతునే వున్నాడు. జీతం అందుకొని వడ్డీ కడుతూనే ఉన్నాడు. తను అన్నం కొద్దిగానే తింటూన్నాడు.

రానురాను ఒక దెయ్యంలా యీ చావు భయం తన్ను బాధిస్తూనే ఉంది. తననీడనే చూసి భయపడేవాడు. ఏరాత్రిమీద తెలివి వస్తే అరుంధతిచుక్క కనిపిస్తోందో లేదోనని చూసేవాడు. ఒక్కొక్కసారి కనిపించేదికాదు. దానితో మనసు వికలమయ్యేది! తనభార్య చావు జ్ఞప్తికివస్తే — ఇదివరలా ఆ చావు తలచుకోలేకపోయేవాడు!

తన యిద్దరి కూతుర్లమీద అభిమానమే తన నింతగా భయపెట్తోందనుకున్నా ఆ అభిమానం రోజురోజు రెట్టింపవుతోంది! ఒక్కొక్కసారి ఆలోచనలు చాలాదూరంగా వెళిపోయేవి! తను చచ్చిపోతే ..వాళ్ళు అడుక్కుంటారు — అడుక్కుంటే ఎవరు కానీ వేస్తారు. యిచ్చినా యెన్నాళ్ళు!

నిజంగా తనకు ఒకనాడు జ్వరం వచ్చింది. కూతురే అంది జ్వరం వచ్చింది ఆఫీసుకు వెళ్లవద్దని. తనకు జ్వరం వచ్చిందనుకోవటం యిష్టంలేదు. ఏమీలేదని మొండికెత్తి ఆఫీసుకు వెళ్ళాడు. త్రోవలో తల తిరిగిపోతూంటే లోకం, వ్యక్తులు, వ్యవహారాలూ అంతా ఒక బూటకం అనిపించింది. తహశీల్దారునుంచీ బంట్రోతు వరకూ లంచగొండులుగాను, కుర్రాడిదగ్గరనుంచి ముసలాళ్లవరకూ స్వలాభపరులుగానూ కనిపించారు. చివరకు తన్ను తానే అసహ్యించుకోజొచ్చాడు. తనొక పచ్చి అసమర్థుడని తోచటమే కాదు నిర్ధారించుకున్నాడు. ఇలా తను అనుకోగలిగాడంటే ఆ కూతుర్లమీదనున్న అనురాగమే!

చిన్నమ్మాయి డాక్టరుకి చూపిద్దామంటే కోపం వచ్చింది. లంఖనాలుచేసినా మనిషి మరింత నీరసించిపోయాడు గాని జ్వరం తగ్గలేదు. ఇల్లు కదల్లేని పరిస్థితి వచ్చింది. మంచం యెప్పుడైతే యెక్కాడో ప్రతిక్షణం బలంలేని మనస్సుకు చావు తలపు బాగా అంటుకుంది!

నాలుగురోజులు గడిచాయి. జ్వరం తగ్గే అవకాశాలేమీ కనపడలేదు. ఏ నిముషంలో తను చచ్చిపోతానో అనుకొనేవాడు. గుండె ఆగిపోతున్నట్లనిపించేది. తనకు దేవునిమీద భక్తి పూర్తిగా చచ్చిపోలేదు. ఇలాంటప్పుడు తను గంటలతరబడి ప్రార్థించాడు. తను దేవునికి పూజా పురస్కారాలు చేయకండా అపరాధం చేసినా, తన పెళ్ళాం, యిద్దరు పెద్దకూతుర్లు అపరాధం చెయ్యలేదు. అంచేత వాళ్ళిద్దరికోసం తను చచ్చిపోకుండా వుండే వరం

ప్రసాదించమన్నాడు. చావురాదు, రాదనే కోరిక ప్రతిక్షణంలో నింపుదామనుకొనే అధైర్యాన్ని నింపుకుంటున్నాడు.

ఇద్దరుకూతుర్లూ దగ్గర వాడిన ముఖాలతో కూర్చుంటే కడుపులో కత్తితో పొడిచినట్లయ్యేది. అవును — తనొక్కడే యీ లోకంలో అసమర్థుడు!

జబ్బుకంటే మనోవ్యాధే మనిషిని కూల్చేసింది! అలా ఒక్కొక్కసారి తలపుకు వచ్చి "అబ్బే! నాకేం జబ్బు. తిండిలేక నీరశించిపోయానుగానీ! నాది గట్టిశరీరమే! నేను చచ్చిపోవడమేమిటి?"

ఈ ధైర్యం ఒక లిప్తలోనే మటుమాయమై పోయేది. చిన్న కూతురు డాక్టర్ని తెచ్చిపెట్టింది. తనకు డాక్టరుమాటలు రుచించలేదు. డబ్బు గుంజుకోడానికి యింతది అంతచేస్తారని తనకు లేని జబ్బుని తెచ్చిపెట్టారని అసహ్యం!

నాలుగురోజులు గడిచినా మనిషి నాలుగింతలు నీరసించాడు. ప్రతినిముషం "నేను చచ్చిపోను" అనే అనుకుంటున్నాడు.

ఆరాత్రి తనకు అనుమానం హెచ్చిపోయింది. తనభార్యచావు కళ్ళకు కట్టుతోంది. తన పెళ్లాం పిలుస్తున్నట్లుగా తోచింది! తన ఒంట్లో అంత నీరసం వుండనే వుంది—అబ్బా! చావు......చావు ... నేను చచ్చిపోవటమే...అయ్యో దేవుడా! నా కూతుర్లగతేం గానూ..."

కన్నులుమూతలుపడలేదు. ప్రతిక్షణంలోనూయేడుస్తున్నాడు. దేవుడు గ్రుడ్డివాడని యీ ప్రపంచంలో న్యాయంగా పోయేవాడికి కూడు లేదని విలపించాడు. వెక్కివెక్కి యేడ్చాడు. పెద్దకూతురు కూర్చునే కునుకుతూంది. ఆ కూతురుముఖం చూస్తుంటే అతనికి ఎక్కడలేని అభిమానం కప్పేసింది! "అవును నాతల్లి ... యెంత పుత్తమురాలు! ఇలాంటప్పుడు గాజులు గలగల్లాడుతూ నుదుట కుంకుమతో...పిల్లలతోవచ్చి నాదగ్గర కూర్చొని ఉంటే......... నేనెంత హాయిగా చచ్చిపోదును" ఔక్కుతున్నాడు. ముక్కు నులుపుకుంటున్నాడు.

అప్రక్కనే రెండోకూతురు నిద్రపోతోంది! హరికేన్ లాంతరు మసకమసగ్గా వెలుగుతోంది! ఎప్పుడు ఆరిపోతుందో...! తనప్రాణం అంతే అనిపించింది!

తను యింకెంతసేపో బ్రతకనని నమ్మకంగా అనుకున్నాడు. ఆ యిద్దరికూతుర్ల వేపూ చూస్తూంటే గుండె పీక్కుపోతోంది! తను చచ్చిపోతాడు ఇల్లు కదలని తల్లులు ఇంటింట అడుక్కుంటారు! లోకం వాళ్లను కనికరించదు — వాళ్లయౌవనాన్ని దోచుకోవాలని యెందరు వెంటపడ్తారు! ఆకలితో మానం అమ్ముకున్న ఆడవాళ్లగురించి తను యెన్నికథలు చదివాడు.

యెంతమంది చెప్పగా విన్నాడు. యౌవనంతో తొణికిసలాడుచున్న తన కూతుర్లుమాత్రం యేమౌతారు? అన్ని మంచి గుణాలూ ఆకలిపాట్లలో ఆహుతైపోతాయి! అలా ఆలోచించేవారెందరు? ఫలాననీలకంఠం కూతుర్లు వీధిని పడ్డారు — రంకుటాలు లయ్యారని అంటారు! ఎంత అప్రతిష్ట! ఇప్పుడే యింత యెగురుతోందికదా నేను కళ్లుమూస్తే నా చిన్నకూతురు యెవడితోనో ఎగిరిపోదూ?"

నీలకంఠం దుఃఖానికి అంతుపంతులేకపోయింది. ఆదుఃఖంతో పాటు యేనిమిషంలో కళ్లుమూస్తానన్న భయంకూడా కొండంతయ్యింది. ఈభయంతోపాటే తన కూతుర్ల నోటివెంబడి మాటలు విందామని కోరిక హెచ్చయింది!

అమ్మా! అని పిలిచాడు. పెద్దకూతురు ఆతృతతో దగ్గరగా వచ్చింది. రెండోకూతురు లేచిపోయింది. నా బంగారు తల్లులు—వాళ్ళముఖాలు కనిపిస్తుంటే అలాంటి పవిత్రమైన పిల్లలని విడచి వెళ్తున్నానే అని బావురుమని పైకి యేడవలేక లోన గగ్గోలుపెట్టి యేడుస్తున్నాడు.

చివరకు హీనమైన గొంతుకలో దుఃఖాన్ని మిళితంచేసి "సరమ్మా సరి!" అందామని అనలేక గొనుక్కున్నాడు. యిద్దరు కూతుర్ల కళ్ళనీళ్ళు తనమీద ద్రాలాయి. కొంతసేపటివరకూ ఆ దృశ్యాన్ని చూడలేక కళ్ళు మూసేశాడు. ఈ క్షణంవరకూ ఈ ప్రపంచంలో తను అసహ్యించుకోకుండా వున్నవీ రెండు జీవాలే!

తను అందామనుకున్న వెన్నివున్నా ఒకమాటా అనలేకపోతున్నాడు. 'ఎటుచూస్తే అటు చీకటేగా' కనిపిస్తోంది. మళ్లీ కళ్లు తెరచి ఆ ముఖాలవేపు చూసి వెయ్యిగొంతుకలు కలిగినట్లుగా నాకు చావురావద్దని యేడ్చుకున్నాడు.

ఏ నిముషంలో మాటపడిపోతుందో? ఏ క్షణంలో గుండె ఆగిపోతుందో? తను కోరికను వెళ్ళగక్కాలి! కానీ యేమని చెప్పగలడు? తనకు కావలసింది తనకూతుర్లు తను చచ్చిపోయాక వాళ్ళ శీలాన్ని కాపాడుకుంటామని వాగ్దానమివ్వాలి. కడుపుకు లేకపోతే చచ్చిపోతాంగానీ లోకం వేలెత్తి చూపించేట్లుగా వుండమని హామీయివ్వాలి!

ఎంత సంక్షోభచెందినను ఆమాట తను బయటకు అనలేకపోయాడు. కూతుర్లు తెగించి అంటారని కాంక్షించాడు. కానీ వాళ్ళు తల్లిశరీరంలో బాగులేనప్పుడెలా యేడ్చారో అలానే యిప్పుడూ యేడుస్తున్నారు. వాళ్ల యేడుపుకు కారకుడు తనేగా? వాళ్లకు యీ రక్తమాంసాలుతో తప్పించి యింకేమి వుంచాడు?

ఒక్క మూలుగు బాధతో మూలిగాడు. కూతుర్లిద్దరూ మరీ దగ్గరకు జరిగారు. ఇద్దరిచేతులు పట్టుకొని కళ్లల్లో నీ రుబికి ప్రవహిస్తుంటే యిద్దరూ వెక్కివెక్కి యేడుస్తున్నారు. "సరమ్మా... సరి...మీ అమ్మదగ్గరకు వెళిపోతాను...మీగతి...!"

ఉధృతంగావచ్చే దుఃఖం మాటలను రానియ్యలేదు. కూతుర్ల నోటి వెంబడి మాటవిందామని మహా వుబలాడపడుతున్నాడు.

నిముషాలు దాటిపోతున్నాయి. ఏడుపుతప్పించి ఒక్కమాటా రాలేదు. ప్రతిక్షణం యిదే ఆఖరుక్షణం అనుకుంటునే ఆ ఒక్కమాటా విందామని నిరీక్షణగా చూస్తున్నాడు. కాలం దొర్లుకపోతోంది తనకాంక్ష క్రుంగిపోతోంది! నిరాశతో నిట్టూర్పులను విడుస్తున్నాడు. రాను రాను "మాకేం నాన్నా" అనైనా యీ కూతుర్లు అంటారేమోనని ఆమాట వినైనా చచ్చిపోదామని యెదురు చూశాడు!

మళ్ళీ అన్నాడు "పాడుమనిషులు—యీపాడులోకంలో—మీరు బ్రతకడానికి—యేమీ వుంచలేదమ్మా! ఎలావుంటారో?"

ఈ మాటలకు మరింతయేకువు తప్పించి మాటలు రాక పోటంతో, చిరాకు, దుఃఖం, కోపం, జాలి, అన్ని అనుభూతులూ ఒక్కసారిగా కల్గాయ్.

తనభార్య చావు జ్ఞప్తికి వచ్చింది! ఎంత హాయిగా చచ్చిపోయింది! తనకా అదృష్టం లేకపోయింది. యీ జన్మ ఉత్తి పనికి మాలినదైందని తలపుకువచ్చింది. తను చచ్చిపోతున్నాడు... ఏడుస్తూ చచ్చిపోతున్నాడు...ఆ క్షణంలో తనకు తను విడిచి పెట్టున్న యీలోకంలో అన్ని అసహ్యించుకున్నవే...తన యిద్దరి పెద్దమ్మాయిలు కూడాను!

కళ్ళు నిలబెట్టి అలా చూస్తుంటే కూతుర్లిద్దరికి భయంవేసి కావుమన్నారు. చిన్నకూతురులేచి గబగబవచ్చింది. తండ్రి మంచం మీద కూర్చోగానే నీలకంఠం ముఖంప్రక్కకు త్రిప్పివేశాడు.

సన్యాసమ్మ యేడుస్తున్న యిద్దరి అక్కలవేపు తీక్షణంగా చూసింది. నాన్న వంటిమీద చెయ్యివేసి "ఇంకేమీ రాదర్రా మీకు! ఇలా యేడుస్తూనాన్నని అధైర్యపరచండి! ఊరుకుంటారా లేదా?" అంటూ ఒక్కగసురు విసిరేసరికి యిద్దరూ, చెల్లెలి వేపు చూశారు.

ఈ మాటలు తను వినకూడదనుకున్నా విన్నాడు. ఏమీ అనుకోకూడదనుకున్నా అనుకున్నాడు. తను నిజంగా చచ్చిపోతున్నాడా లేక తన అధైర్యమే తను చచ్చిపోతున్నావని అనుకోనిస్తోందా?

చిన్నకూతురు "నాన్నా నాన్నా..."అని పిలిచింది. అనుకోకండానే వూఁ అని మూలిగాడు. "అధైర్యపడకండి! డాక్టరు చెప్పాడు. నీరసం తప్పించి యింకేం కాదని! నాలుగురోజుల్లో లేచి కూర్చుంటారుగా! కొద్దిగా నోరు తెరవండి...బార్లీనీరు పోస్తా!"

తనకు జబ్బులేదూ? తను చచ్చిపోవడంలేదూ? అబ్బబ్బే!తను చచ్చిపోతున్నాడే?

కూతురు నోటిలో బార్లీ పోస్తుంటే త్రాగకూడదనే గుటక వేశాడు. గుటక వేశాక తను గుటకవెయిగలిగావని తను బ్రతుకుతావని కొద్దిగా ఆశకలిగింది!

చిన్నకూతురు అంతతో చాలించలేదు. అమె గొంతుక విప్పితే తన కేదో క్రొత్త అనుభూతి కలుగుతోంది! అసహ్యం అధైర్యాలనే మంచుకొండల్లో తను కప్పబడ్డాడు! ఆమె మాటలు సూర్యరశ్మిలా వాటిని కరిగిస్తోంది!

అయినా ఆమెవేపు కన్నెత్తిచూడలేదు. లోలోనే యెన్నెన్నో అనుకుంటున్నాడు!

సన్యాసమ్మ కల్లోలంలో ఒక చల్లని కబురుచెప్పింది. తను కలలోనైనా యీమాట తన కూతురు నోటివెంబడి వస్తుందని వూహించలేదు. కాలేజీ మానివేస్తానని కూతురుచెప్పగానే మనిషి ముఖం నిగనిగలాడింది. పోయినప్రాణాలు తన బొందికి చేరు కుంటున్నట్లనిపించింది. కూతురు తియ్యగా అన్నది! "మీ రధైర్య పడకండి నాన్నా! ఈ అప్పులు తీరవని బెంగపడకండి. ఇప్పు డెలా ప్రయివేట్లు చెప్తున్నాగా, చదువు చాలిస్తాను. మరికొందరికి చదువుచెప్పొచ్చు! ఉద్యోగం దొరకేవరకు యిలా కానిస్తాను!"

ఈ ముక్కల్లో వెయ్యోవంతు కాంక్షించి నిరాశజెందిన నీలకంఠంకు లేచికూర్చోవా లనిపించింది. చిన్నకూతురు అంతతో వూరుకోలేదు "ఇద్దరి జీతం యేంచేసుకుంటాం నాన్నా? చిన్నక్క పెళ్లిచేద్దాం! అంత ముందుకొచ్చే మగాడుంటే పెద్దక్క పెళ్లి కూడా చేద్దాం! మనకేం? మనడబ్బు ఒకరు తినే పరిస్థితివస్తుంది!"

నీలకంఠం కళ్లల్లో నీరువుబికింది ఒక్కసారి శరీరమంతా వుబ్బి నట్లయింది. ఏడుస్తూనే నవ్వుతున్నాడు! తనకూతురు పుట్టేముందు, కొడుకని పడ్డ ఆరాటం మనసులో తిరిగింది. దేవుడు తనకు కొడుకు కంటే హెచ్చయిన రత్నాన్ని యిచ్చాడు. దేవుని దూషించి నందుకు యీ కూతుర్ని అసహ్యంగా చూసినందుకు విచారించాడు. తన భయంతో తను మెడలో వేసుకున్న వురిని యీకూతురే తప్పించింది!

అయ్యో! తను జీవితంలో ఎంత తెలివిలేనిపని చేశాడు? తన పెద్దకూతుర్లిద్దరిని చదివించవలసిందే!!

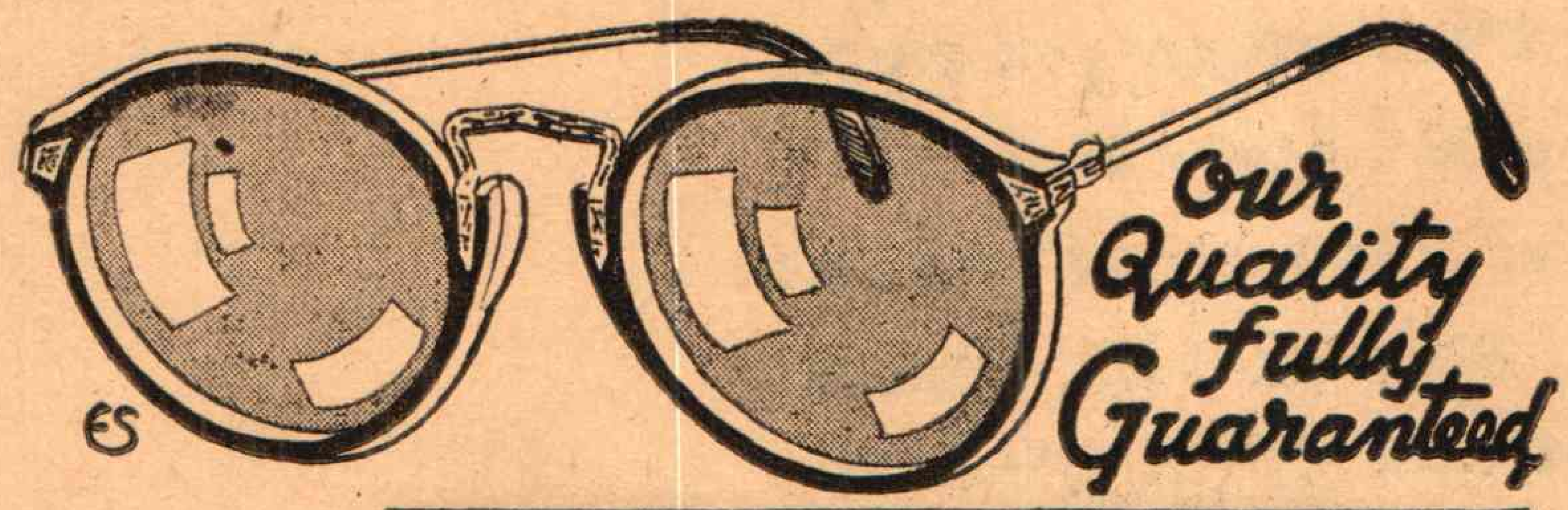

ఫోను: 4198.

ఉత్తమ తరగతి
కంటి అద్దములకు
విడి భాగములకు
ఆధునిక వ్యాపార సంస్థ

174
BROADWAY
MADRAS.

RADHA BROS.
OPHTHALMIC OPTICIANS